

איור: ערן מנדל

מה בא קודם, המחשב או המקלדת?

איך ייתכן שהמקלדת קיימת? הרי כדי שהמקלדת הראשונה בהיסטוריה תתפקד נדרש במחשב קוד שיפענח את האותות שהגיעו ממנה, אבל כדי לכתוב את הקוד צריך מקלדת! **רם**

סיים מנוקבים שאותם "קוראת" זרוע עדינה שעוברת עליהם כמו מחט על תקליט, רעיון שהושאל מהגולים האוטומטיים בני התקופה. בבג' מעולם לא זכה לבנות את המנוע האנליטי, והמחשבים הראשונים נבנו רק כעבור קצת יותר ממאה שנה. ובתקופה הזו הכרטיסים המנוקבים צברו פופולריות – הן לצורכי חישוב והן לצורכי

אחסון מידע. בשנות הש' לושים כבר הופיעו מכונות כתיבה מיוחדות שניקבו כרטיסים במקום להדפיס אותיות. הן אפילו השתמשו באותו סידור אותיות מוזר שבו משתמשים כיום (ושלא השתנה מאמצע המאה הי"ט). אז כשהי מחשבים האלקטרוניים הראשונים הגיעו סוף סוף לשוק, כרטיסים מנוקבים היו הבחירה הטבעית. ואת רובם הדפיסו במקלדת שפשוט היתה שולחת את

המידע דרך חתיכות נייר במקום דרך USB. ומכאן קרובה הדרך למסופי הווידאו שהח' ליפו בשנות השבעים את הררי הנייר במסך קטן ומקלדת מודרנית.

כמקרה הביצה והתרנגולת כך מקרה המקלדת והמחשב, וכך תמיד בתהליכים אבולוציוניים, גם של עופות וגם של מכונות: הקפיצה הנחשנית, הכלתי ניתנת לתפישה, היא אשליה בלבד. המציאות תמיד מורכבת משורה של צעדים קטנים והגיוניים. ■

שאלות לבלדד השוחי: askbidad@calcalist.co.il

רם היקה ←
במסכת אבות מתוארת קבוצת הפצים קסומים שנבראה "בערב שבת בין השמשות". לפני כניסת השבת הראשונה נפנה בורא עולם לטפל בכמה דברים אחרונים שלא יכלו להיווצר באופן טבעי ונחוץ היה לבראם במיוחד. ובסוף רשימה של קלאסיקות כמו הקשת בענן, הבאר הניידת שהשקתה את בני יש' ראל במדבר והבור שבלע את קרח ועדתו, מופיעה פתאום צבת. הצבת היא כלי חיוני לעיבוד מתכת, אלא שגם היא עצמה עשויה מתכת, ולכן כדי לייצר אותה צריך להשתמש בצבת אחרת. מישו חייב להסביר מאיפה הגיעה הצבת הראשונה.

המקלדת נוצרה קצת יותר מאוחר, אבל רק קצת. המקלדות הראשונות הופיעו על עוגנים כבר במאה השלישית לפסה"נ, ביוון העתיקה. לא היו עליהן אותיות, אבל היו להן קלידים שהפיקו תווים. מקלדת הטקסט קצת יותר חדשה (מכונות כתיבה קיימות מתחילת המאה הי"ח), אך היא בה' חלת היתה שם כשהתחלנו לבנות מחשבים. ב-1837 הממציא צ'רלס פֶּבֶג' תכנן את "המנוע האנליטי", מכשיר מכני שעקרונות פעולתו דומים להפליא לאלו של המחשב המודרני. אין ספק שהוא הכיר את המקלדת, אבל בתכנונים אין לה זכר. בבג' תכנן לתקשר עם המכונה שלו בעזרת כרטיסי

שיטת הכרטיסים המנוקבים היתה נפוצה במחשבים הראשונים. למעשה, מכונות כתיבה מיוחדות ניקבו כרטיסים במקום להדפיס אותיות. הן אפילו השתמשו באותו סידור אותיות מוזר שבו משתמשים כיום (ושלא השתנה מאמצע המאה הי"ט). אז כשהי מחשבים האלקטרוניים הראשונים הגיעו סוף סוף לשוק, כרטיסים מנוקבים היו הבחירה הטבעית. ואת רובם הדפיסו במקלדת שפשוט היתה שולחת את

דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

איך לגרום לבעלי להעריך אותי על עבודות הבית?

פרופסור יקר, כשבעלי חוזר מהמשרד ומוצא בית שאינו בכאוס מוחלט הוא לרוב לא מביע הערכה על הזמן והמאמץ שהשקעת. כנראה כי הוא המפרנס בבית, וחושב שניקיונות הם חובתי. האם כפיות טובה כגון זו תיעלם אם נשים יתחילו לגבות תשלום על עבודות הבית? ואם כן, איך מתחילים? **עליזה**

עליזה היקרה,

אני עוסק כבר זמן מה בקשר בין כלכלה ומערכות יחסים, ולא מצליח לחשוב על שום תרחיש שבו תשלומים בין בני זוג יכולים להיגמר טוב. אבל מה שכן אפשר לעשות זה לוודא שאי-שוויון בשכר לא מיתרגם לאי-שוויון בכוח ובחשיבות בתוך המשפחה.

אחד הדברים הכי טובים בכסף (וגם הכי גרור עים בו) הוא שקל למדוד אותו. לכן התרומה הפיננסית של כל אחד מבני הזוג למשק הבית היא תמיד הברורה ביותר, אבל ההבדלים בתרומה הזאת זוכים לדגש ולמעמד מוגזמים.

דמייני לעצמך מערכת יחסים משפחתית שבה א' מרוויח יותר מ'ב', אבל מצד שני ב' עושה הכל בבית. בתרחיש כזה אפשר לכמת בקלות את התרומה של א' למערכת היחסים, הוא המפרנס, בעוד שהתרומה של ב', ניקיונות, טיפול בענייני הבית, גידול הילדים, התמודדות עם בירוקרטיה, תשלום חשבונות וכך הלאה, לא ניתנת למדידה מדויקת.

אם בני הזוג יתמקרו בדברים שקל למדוד, התרומה של א' תיתפס כמשמעותית יותר, וא' יכול להרגיש שמגיע לו יותר, ואולי גם יתחיל לדרוש את המגיע לו. וזה יקרה גם אם בפועל הוא תורם פחות לרווחה הכללית של המשפחה. אין פתרון קסם לבעיה הזאת, אבל יש צעד טוב אחד שאפשר לעשות, והוא לעמעם את האי-שוויון הכספי: לפתוח חשבון בנק משותף לכל ההכנסות וההוצאות השוטפות, ונוסף עליו לפתוח שני חשבונות נפרדים, אחד לכל בן זוג, ושם לחלק באופן שווה את החסכונות המשפחתיים.

החשבונאות הזאת לא משנה דבר מבחינה חוקית, אבל מבחינה פסיכולוגית היא משמשת הצהרה חשובה לגבי השוויון בתרומה בבית. היא מחלישה את הקשר בין התרומה הפיננסית לבין הכוח וה"חשיבות" במשפחה, ומחליפה אותה בתפיסה הוליסטית יותר של התרומה הווגית. ■

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבייהמכר "לא רציונלי אבל לא נורא" והאמת על באמת". שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

חוסר הסקרנות הרג את החתול?

ואיך האינטרנט עכול להזיק לאנשים חושבים

רעב, מיון, צורך בהגנה – את הרחפים האלה אנחנו חולקים עם מרבית בעלי החיים, ובוודאי עם שאר קופי-העל. אבל יש דחף שמוחר לנו: סקרנות. סקרנות לשמה. כזאת שאינה נגזרת משלושת הדחפים הבסיסיים. האם זהו מותר האדם מן הבהמה?

סקרנות לא תמיד נחשבה תכונה חיובית, מזכיר לנו העיתונאי הבריטי איאן לזלי בספרו החדש על נושא הסקרנות "Curious", ובתרגום חופשי לשמו המלא: "מסקרן: התאוה לדעת ולמה עתיד דך תלוי בכך". למעשה, היא כמעט תמיד נחשבה בעיני רבים חשודה. בתרבות המערב סקרנות הביאה לגירוש אדם וחווה מגן עדן, למותה המזור של אשת לוט, למילוי העולם בצער ובמחלות שהיו כלואים בתוכן. בתה הנעולה של פנדורה, לאוהדן האהבה של אורפאוס, לכפירתו של החילוני הראשון, אלישע בן אבויה, ה"אחר" שסקרנותו הובילה אותו לחקור במופלא ממנו והותירה ביהדות צלקת תרבותית. בעיני רבים סקרנות

מהו התמהיל הנכון של סקרנות, שיאזן בין הקידמה שהיא מביאה לבין הבטיחות שממנה נהנים כששואלים פחות שאלות? לפי לזלי, האיזון הוא כמה שיותר סקרנות, כמה שיותר שאלות, כלא מחסומים

ושהאינטרנט אף מאיים על הסקרנות. מאגר הידע הזה יוצר קיצורי דרך עוקפי סקרנות. זו טכנולוגיה של תשובות מהירות, תוצאות-גוגל ראשונות ולעוסות שמסתירות את הפרטים הקטנים ו"הנקודות העיוורות" מהסוג שאחר כך גם מטייע ספינות ומפוצץ מעבורות. לא פחות חמור מכך, תרבות הגוגל מעודדת פס פוס של הצוהר לפריצת הדרך הבאה. התשובות המהירות, לזלי כותב, מסתירות את השאלות העמוקות. ילדים קטנים מתבגרים משאלות של "מה" ו"איפה" לשאלות של "למה" ו"איך". האינטרנט מחזיר אותנו המבוגרים לרמת השאלות הפשוטות והבסיסיות בלבד. תמיד יהיו מי שיעמיקו חקר, אבל אוקיינוס המידע הנוכחי לא בהכרח מעודד זאת.

לזלי גם מביא בספר נתונים שמגלים שב- שכבות חברתיות שונות מתגלה מידת סקרנות שונה: ככל שהרווחה והבטיחות הכלכלי גובים, תדירות השאלות והנטייה לחקור עולה. לזלי גם מציע דרך להסתכל על העולם סביבנו במושגי ידע, ולמיין כל דבר לאחד משלושה סוגים: הרברים שאנחנו כבר יודעים, הרברים שאנחנו יודעים שאנחנו לא יודעים – ולבסוף, הרברים שאנחנו לא יודעים שאיננו יודעים. השאלות שאפילו לא חשבנו עליהן. הקידמה התרבותית והמדעית, פרי צות הדרך, השיטה לשפר אפילו את האינטרנט, מסתתרים שם, במקום שאליו מגיעים רק אלה שדורשים במופלא מהם.

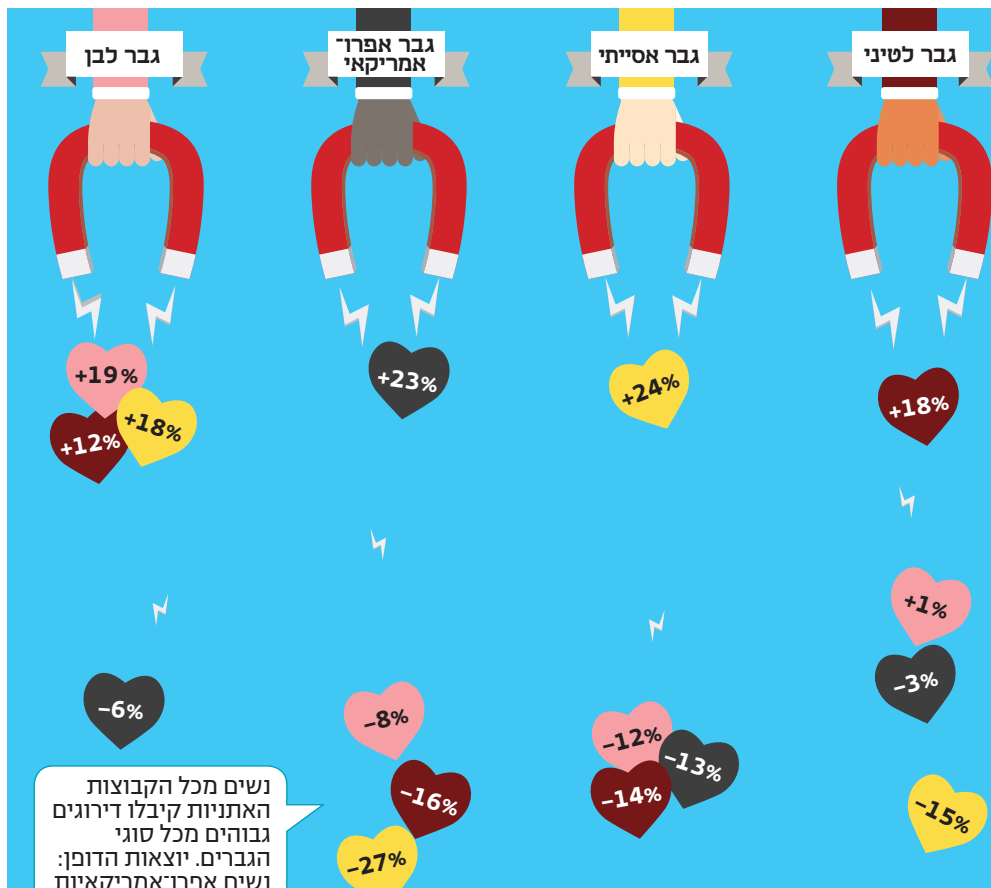
רנות היא מציצנות, אפילו חתרנות. חברה המעמידה את הסדר כערך עליון תשאף לדכא את הסקרנות. החברות שמעודדות סקרנות בשם הקידמה, ונהנות מפירות הסקרנות והמחקר, גם מסתכנות בהשלכות לא צפויות. ילדים סקרנים וחקרנים נוטים, לפי כמה סטטיסטיקות שמופיעות גם בספרו של לזלי, להצליח יותר בלימודים ובקריירה. ההמלצה הרשמית של חוקרי התפתחות היא לעודד ילדים קטנים לשאול שאלות, ולא לדכא את סקרנותם עם תשובות חסרות סבלנות. אבל אותה סקרנות גם יכולה לגרום לילדים לאבד את הדרך הביתה ולהסתכן. כיצד להתייחס ליצר הסקרנות? מהו התמהיל הנכון? לפי ספרו של לזלי, ולפי ההשלכות ההיסטוריות שהוא מצא לדיכוי הסקרנות או עידודה לאורך השנים, התמהיל הוא זה: כמה שיותר סקרנות, תמיד. כמה שיותר שאלות, מהבסיסיות והטיפשויות ועד מרחיקות הלכת והמוגזמות. את כל אלה יש לעודד, כי העלאת שאלות היא לא פחות מצורך הישרדותי. בניתוח אירועים קשים כגון טביעת הטיטאניק והתרסקות המעבורות צ'אלנג'ר וקורלומביה ובחקירת תאונות מטוסים התברר שוב ושוב שאם כמה שאלות מתבקשות היו נשאלות מראש, האסון היה נמנע.

שאלה: האם טכנולוגיות המידע והתקשורת סביבנו מתוכננות לעודד סקרנות ושאלות, עוזרות לקידמה ולהצלחת חיים? לזלי נמנה עם אלה שטוענים שלא מספיק,

פרופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

תורת המספרים

הסטטיסטיקה של החיים

נשים מכל הקבוצות האתניות קיבלו דירוגים גבוהים מכל סוגי הגברים. יוצאות הדופן: נשים אפרורי-אמריקאיות

השינויים בדירוג שיעור האטרקטיביות של גברים גולשי אוקיי קיופיד ממוצא אתני שונה בעיני:

- אשה לבנה
- אשה אסיייתית
- אשה אפרורי-אמריקאית
- אשה לטינית

הכי כדאי להיות לבן?

ארגונים גזעניים וברלניים כגון להב"ה הם תופעה בוזיה, שלא לומר מחלה חברתית. אבל מה לגבי ה"להבה" שבלב? לפי אתר ההיכרויות הענקי OKCupid, ההעדפות שלנו מעניינות: רוב האנשים נמשכים יותר לבני המוצא האתני שלהם – או, באופן מוזר, לבני הקבוצה השלטת בחברה, כלומר לגברים לבנים. כך לפחות עולה מהצבעה לסגור לבם, ודירוגיהם, של 25 מיליון משתמשים אמריקאים באתר.